

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فایل نوشتاری دوره آموزش امر به معروف و نهی از منکر

"استفتائات فریضتین" استاد علی تقوی

شرح استفتائات کاربردی مراجع معظم تقلید با موضوع امر به معروف

جلسه اول

الحمد لله رب العالمین و صلاه و سلام علی سیدنا رسول الله و علی اله آله الله

با یکی دیگر از دوره های آموزش احکام امر به معروف و نهی از منکر تحت عنوان

دوره ی "استفتائات فریضتین" خدمت شما مومنین و مومنات عزیز هستیم.

خب در گذشته پیش از این ما احکام امر به معروف و نهی از منکر رو در دو بخش

احکام مقدماتی و احکام تخصصی خدمت شما خوبان مطابق با رساله ی توضیح المسائل

و فتاوی مراجع معظم تقلید هدیه کردیم.

در این دوره ان شاءالله بنا داریم **استفتائات**، یعنی سوالاتی که مقلدین محترم پرسیدن از مراجع

بزرگوار تقلید جهان تَشیع در بحث امر به معروف ونهی از منکر،

اینا رو خدمتون ان شاءالله بصورت گزیده هدیه بدیم.

مقدمتاً لازم هست که عرض کنم این استفتائات در **دو بخش** تنظیم شده،

***برخی از اینها سوالاتیست که پیش از این در آرشیو و بایگانی دفاتر مراجع معظم تقلید**

موجوده بوده است و مردم پرسیدن درباره ی امر به معروف و نهی از منکر،

حالا از شرایطش، مراحلش و غیره، مصداقش و این ها؛

***بخشی از این استفتائات هم ما مطابق با نیاز جامعه و سوالاتی که خیلی مردم میپرسیدن،**

خلائش رو احساس کردیم و اینها رو الحمدلله تونستیم از دفاتر مراجع معظم تقلید استفتاء کنیم.

ما بنامون چون بر اختصار و در واقع زمان کم گرفتن از شما بزرگواران هست،

دونه دونه سندهای اینا رو ذکر نمیکنیم اما همین قدر بدونید که هرکدوم از این استفتائات

که ما محضرتون عرض میکنیم یا دست خط مراجع معظم تقلید رو داریم یا مهر دفترشون رو داریم،

کد پیگیری استفتاء رو داریم؛ یا اگر که جزو آرشیو بوده، در کتبی از رساله هاشون،

توضیح المسائلشون، اجوبه الاستفتائاتشون و کتب شبیه به این،

جامع المسائل و منهاج الصالحین و اینها، موجود هست.

حالا بعضی رو هم ما در خلال بحث از باب اطمینان قلبی شما عزیزان ذکر میکنیم.

کامل و جامعش هم در این کتاب گردآوری شده که "رساله ی جامع آموزش تخصصی احکام و استفتائات امر به معروف و نهی از منکر" هست. ما بنامون هم در این کتاب، هم در این دوره ی آموزشی که گزیده ی کتاب رو خدمتون هدیه میدیم بر اختصار هست و اولویتمون با شرح اون دسته از استفتائات هست که اینا کاربردی باشن و مخاطبین بیشتری دچار اون سوال شده باشن، لذا استفتائات تک و توک که حالا گوشه و کنار ممکنه به سوالی هم بوده، مصداق خاصی، مطلب شخصی ای، اینها بوده و به قول خودمون دیگه توی دُگان هیچ عطاری هم پیدا نمیشه، حالا به کسی پرسیده ما هم اینجا آوردیم از باب اینکه بالاخره به عده ممکنه براشون سوال باشه، اما اینجا فقط میخوایم کاربردی ترهاش رو عرض کنیم، و ان شاءالله امید داریم که شما هم این مطالب رو اگر مفید فایده دونستین به دیگران ان شاءالله برسونید.

با این مقدمه سیزده بخش رو من خدمت شما اسامیش رو عرض میکنم، در سیزده بخش ان شاءالله این سوالات تقدیم محضرتون خواهد شد.

بخش اول:

پیرامون وظایف و نقش مردم و آرکان حکومت اسلامی در امر به معروف و نهی از منکر هست، که هر کدوم تا کجا، با چه جایگاهی، در واقع باید ایفای نقش کنند.

بخش دوم:

استفتائاتیست که مربوط به تعاریف و مبانی امر، نهی، معروف، منکر، امر به معروف، نهی از منکر، حاکم شرع کیه؟ حدود چیه؟ واصطلاحاتی از این دست، وجوب کفایی و عینی و غیره...

بخش سوم:

شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر رو بحث میکنه.

بخش چهارم:

مراحل سه گانه ی امر به معروف و نهی از منکر رو، البته همه ی اینها رو شما به اجمال استحضار دارید، اما خب تخصصی تر میخوایم ببینیم.

بخش پنجم:

مخاطبین رو دسته بندی میکنه در حوزه ی امر به معروف و نهی از منکر.

حالا چقدر برسیم بهش پردازیم، به ریز، نمیدونم!
به طفل، به همسایه، به فامیل، به والدین، به فرزند، هر کدوم اینا احکام تذکرش چطوره؟
تذکر شوهر به زن، زن به شوهر و امثال اینها.

بخش ششم:

معاشرت ها و رفت و آمدها هست که با لاوابالی ها چطور باید رفت و آمد؟ با اهل کتاب؟ با

نمیدونم کافر؟ کسی که به نماز بی توجهه؟ کسی که به نجاست بی توجهه؟

بخش هفتم:

یک مصادیق پر تکرار که سوال شده در باب ترک معروف و ارتکاب منکر مثل دروغ و غیبت و

مجالس معصیت و شراب و مجالس موسیقی حرام و بدحجابی و روزه خوری

و این مصادیقی که بیشتر مردم پرسیدن، اینها رو خواهیم پرداخت.

بخش هشتم:

بخش کوتاهیست در باب نجاست غذا و نجاست لباس و فرش،

که اینها رو بهش میپردازیم، که کجا لازم هست اطلاع بدیم؟ کجا لازم نیست تذکر بدیم.

بخش نهم:

سه ظرافت هست و چند نکته ی مهم درباره ی امر به معروف و نهی از منکر، مثل بحث عسر و حرج،

قاعده ی فقهی آسان و آسانتر.

بخش دهم:

مواردی که مردم توهم دارن که اینا شرط و جواب امر به معروف هست، مثل عامل بودن، همسن بودن، همجنس بودن، اذن شوهر، کارت داشتن یا نداشتن، اینها رو بحث میکنیم.

بخش یازدهم:

ان شاءالله یازده تامل داریم در باب ارشاد جاهل، اجبار حجاب توسط حکومت اسلامی،

این احکامش چیه؟ بالاخره باید باشه؟ نباشه!؟

ازدواج و طلاق برای امر به معروف و نهی از منکر، بحث بسیج و بسیجیان، حَسبه و دایره ی احتساب، تشویق و تایید گناه، ضروریات دین، فضای مجازی، جواز دفع منکر با منکر دیگر، حریم خصوصی و بحث فسق و فاسق.

بخش دوازدهم:

بحث بدل ها و جایگزین های شبهه امر به معروف و نهی از منکر رو بهش خواهیم پرداخت

و تفاوت ها و تشابه های این ها رو بررسی میکنیم.

و در بخش سیزدهم:

یک دسته بندی شغلی و مکانی انجام دادیم ما با استثنائاتی که مربوط به

امر به معروف در ادارات و کارمندان میشه،

مربوط به امر به معروف در مدارس و دانشگاه ها، دانش آموزان و دانشجویان و اساتید میشه؛

**مساجد، ائمه ی جماعات، پزشکان و پرستاران و بیمارستان، خبرنگار، خودرو و راننده، سایر
مشاغل و حالا حتی خارج از جمهوری اسلامی، خارج از حکومت اسلامی، اماکن عمومی و غیر**

عمومی این ها رو بهش پرداختیم. در بخش سیزدهم شغل ها و مکان ها.

با این مقدمه ان شاءالله وارد مباحث میشیم.

از فصل اول شروع میکنیم و امیدواریم که مقبول درگاه حضرت حق

و مرضی رضای امام زمان قرار بگیرد ان شاءالله.

جلسه دوم

بخش یک:

وظیفه مردم و ارکان مختلف نظام اسلامی

اولین سؤالی که از مراجع معظم شده با این مضمون هست که

آقا با وجود اُرگانهایی در حوزه ی امر به معروف و نهی از منکر که تو حکومت هستند،

وابسته به نظامن، آیا مردم بازم وظیفه ی امر به معروف و نهی از منکر دارن؟

چون خیلی ها اینو میگن، میگن آقا نظام دیگه نظام اسلامیه دیگه، به ما چه که امر به معروف کنیم!

سپاه هست، قوه قضائیه هست، بسیج هست، نیروی انتظامی هست، ستاد امر به معروف هست،

حوزه های علمیه هستن و امثال اینها.

همین سؤال رو از مراجع معظم تقلید پرسیدیم که

آیا امر به معروف و نهی از منکر وظیفه حکومته یا مردم؟

نقش مردم چیه در احیای این واجب و در مقابله با فساد؟

آیا با وجود نهادهای ذی ربط مردم هم وظیفه دارن؟

در صورت تداخل وظایف چکار باید کرد؟

***حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی فرمودند، در کتاب استفتائاتشون، سؤال ۱۱۵۰:**

امر به معروف و نهی از منکر یک حکم عام است و همه به مقدار توان خود موظف به آن هستند.

وجود چنین نهادهایی سلب مسؤلیت از دیگران نمی کنه،

موارد تداخل رو هم باید با برنامه ریزی حل کرد.

*** حضرت آیت الله مظاهری فرمودند:**

همه باید این فریضه ی الهی رو هر جا که زمینه اش فراهم باشه انجام بدن.

*** حضرت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی، ایشان فرمودند که:**

چون مقصود از امر به معروف و نهی از منکر احیای معروف و اِماتهِ منکر است،

همه باید این رو انجام بدن، و لَو به اعراض، ترک معاشرت و مُراوده انجام بدن

و اینکه یک عده از نظام، از حکومت مشغول انجام این کار هستند، این کافی نیست.

اینم در کتاب استفتائات معظم الله آمده.

*** حضرت آیت الله العظمی سیستانی در کتاب توضیح المسائل جامعشون جلد سه، مسأله ۲۶۸۷:**

فرمودند وجوب امر به معروف و نهی از منکر به صِنف خاصی از مردم اختصاص ندارد.

با فراهم بودن ۴ شرط وجوب بر عالم و غیر عالم، عادل یا فاسق، ثروتمند یا فقیر،

مسئولین حکومتی و یا سایر مردم واجب می باشد. وظیفه ی همه هست که انجام بدن.

*** حضرت آیت الله العظمی بهجت فرمودند:**

با مراعات شرایط آن بر همه واجب است.

*** حضرت آیت الله العظمی فاضل لنکرانی فرمودند:**

امر به معروف و نهی از منکر زبانی بر عهده ی تمام مردم است،

اما اگر مستلزم عمل بر خوردِ فیزیکی باشد باید طبق نظر مسئولین ذی ربط باشد.

خب دست خط این بزرگواران رو هم ما اینجا داریم.

***باز حضرت آیت الله العظمی حسینی شاهرودی فرمودند:**

در صورت اجتماع ۴ شرط وجوب، وظیفه ی هر فرد مسلمان به حدّ خودش می باشد.

***حضرت آیت الله محقق کابلی همین مطلب رو تأکید فرمودند.**

جمع بندیش این هست عزیزان که امر به معروف و نهی از منکر در مرحله رفتار و لسان وظیفه ی همه ست.

بله، اون جایی که کار به برخورد بکُشه، اون جایی که کار به درگیری و دستگیری و اینها برسه، اونجا وظیفه ی حکومت است.

***باز حضرت آیت الله العظمی شبیری زنجانی در استفتائی که از دفترشون داریم فرمودند:**

در فرض تحقق شرایط وجوب، بر هر مکلفی واجب است.

***حضرت آیت الله العظمی علوی گرگانی فرمودند:**

امر به معروف و نهی از منکر وظیفه ی همگانیست،
هیچ کس نباید به این بهانه ها از وظیفه ی خود دوری کند.
البته اقدامات حکومتی بر عهده ی دستگاه های مسؤل است که باید انجام دهند.

حالا ما تک تک مراجع رو اسم نیاوردیم،

دیگه حالا این بزرگوارانی که بیشتر شناخته شده هستند رو عرض کردیم.

همه مراجع معظم تقلید، ما بیش از ۴۰ مرجع معظم تقلید رو

از زمان مرحوم میرزای قمی رضوان الله علیه تا به امروز

از مراجع ایران، مراجع افغانستان، مراجع عراق و سایر بلاد اسلامی،

چه در عصر حاضر، چه در گذشته، اونهایی که استفتائاتشون موجود بوده

همه رو جمع آوری کردیم،

هیچ نظر مخالف نداریم،

هیچ مرجعی نیست که بگه مثلاً چون حکومت امر به معروف رو انجام میده،

یا مسئولینی داره در حکومت، مردم دیگه نیاز نیست با رفتارشون، با زبانشون تذکر بدن!

نخیر، همه فرمودند:

تذکر زبانی، وظیفه همگانی.

جلسه سوم

سوال دوم از همان بخش اول، سوال شده است در رابطه با تهاجم فرهنگی

و اینکه وظیفه ما در برخورد با انحرافات، مسائل خلاف شرع، بدحجابی

که در جامعه گسترش یافته چیه؟

و مردم نسبت به این فریضه ی الهی امر به معروف و نهی از منکر چه کار باید بکنند؟

که مظاهر فساد و بد اخلاقی و انحرافات از جامعه برچیده بشه.

*** حضرت آیت الله عظمی روحانی، صادق روحانی، ایشون فرمودند که:**

باید به بدحجابها تذکر داده شود که حکم الله را که از حضرات معصومین رسیده است، رعایت کند؛

وَلَوْ اِنَّكَ اَنْتَا نَكُنْد، باید تذکر بدید، کتاب استفتائاتشون سوال ۵۳۶.

*** حضرت آیت الله عظمی خامنه ای از استفتائی که از دفترشون شده، فرمودن:**

در هر صورت وظیفه همه ی مسلمین در موارد مقتضی،

تذکر، نصیحت و امر به معروف و نهی از منکر است با مراعات شرایط مقررہ.

*** حضرت آیت الله عظمی مظاهری، ایشون هم فرمودن، در کتاب استفتائاتشون فرمودند:**

یکی از اهم واجبات در اسلام امر به معروف و نهی از منکره،

همه باید این فریضه را زنده نگه بدارن، انجام بدن و اگر همتون این فریضه رو انجام می دادید،

جایی برای افراد گناهکار نبود و همه جای جامعه برای آنها نا امن می شد.

*** حضرت آیت الله عظمی گرامی فرمودند:**

هر جا که احتمال تاثیر باشد، وظیفه نهی از منکر است.

*** باز در همین زمینه حضرت آیت الله عظمی مکارم شیرازی فرمودند:**

که هر جا احتمال بدید که با سکوت جای معروف و منکر ممکنه عوض بشه، یعنی بدعت بشه،

یعنی اندراس حکم بشه، هر جا احتمال بدید سکوت باعث عادی شدن گناه میشه،

بر "همه" واجب است، مخصوصا بر علما که حق را اظهار کنند و اعلام کنند

و سکوت به هیچ عنوان جایز نیست.

جلسه چهارم

سوال سوم از همین بخش اول در رابطه با وظایف نیروهای قضایی، نظامی و انتظامی عمدتاً،

سوال شده از مراجع معظم:

آقا حالا فهمیدیم خوب امر به معروف و نهی از منکر وظیفه همگانی است،

علاوه بر مسئولین نظام، مردم باید انجام بدن،

حالا اگر مسئولین قضایی یا انتظامی به وظایف خودشون عمل نکنند،

اونطور که باید و شاید، به مجازات مثلاً خاطیان نپردازند،

مردم میتونن خودشون مثلاً خودسرانه اقدام کنند، بریزن، بگیرن، ببندن،

دخالت در وظیفه ی ماموران بکنن یا خیر؟

*** حضرت آیت الله عظمی خامنه‌ای در اجوبه الاستفتائاتشون، سوال ۱۰۶۳ فرمودند:**

دخالت اشخاص در اموری که از وظایف نیروهای امنیتی و قضایی محسوب می‌شود، جایز نیست،

ولی مبادرت مردم به امر به معروف و نهی از منکر با رعایت حدود و شرایطش اشکال نداره.

اینو رهبر انقلاب در یه سخنرانشونم گفته بودن که هیچ چیزی مجوز این نمیشه که مردم بگن چون

نیروی انتظامی رسیدگی نکرد، چون قوه قضائیه، کجا، رسیدگی نکرد،

ما خودمون بریزیم تو خیابون، بگیریم، ببندیم، آتیش بزنیم،

نخیر! قانون شکنی خودش جرمه و خودش معصیته.

***باز شبیه به این سوال از حضرت آیت الله عظمی علوی گرگانی، فرمودند:**

"اگر اقدام مردم موجب هرج و مرج و اختلال نظام و درگیری نباشد و تبعات منفی بیشتری نباشد مانعی ندارد"، خب جلوی معصیت دیگران و بگیرن و کُو بصورت عملی.

***حضرت آیت الله عظمی فاضل لنکرانی فرمودند:**

از نظر شرعی، وظیفه تمام مومنین امر به معروف و نهی از منکر است،

اگر مواردی باشد که قانوناً نباید دخالت کنند،

(قانون هم نه قانون هر کشوریا، قانونی که مجلس شورای اسلامی تصویب کرده، به تأیید شورای نگهبان و قانون اساسی، فقها و حقوقدانان رسیده و این قانون اساسی جمهوری اسلامی شده)، اگر قانون میگوید دخالت کنن یا موجب هرج و مرج میشه نباید برخلاف قانون وارد میدان امر به معروف و نهی از منکر شوند، لکن (ببینید حضرت آیت الله فاضل چه راهکاری میدن)، لکن کوتاهی مأمورین در انجام وظیفه یشان را به مسئولان بالاتر شان گزارش کنید،

(ببین خودش میشه امر به معروف دوباره)، یا از مأمورین مطالبه کنید که

چرا وظیفه تان را کوتاهی میکنید و انجام نمیدهید؟

***حضرت آیت الله عظمی شبیری زنجانی فرمودند:**

برخی مراتب امر به معروف توسط مردم اگه انجام بشه،

موجب برهم خوردن نظم عمومی و فساد دیگه میشه، اینارو نباید مردم دخالت کنند.

***و حضرت آیت الله عظمی صافی گلپایگانی فرمودند:**

این دو فریضه بر همه واجب است، چه نیروی انتظامی برخورد با مفسد به نحو جدی داشته باشد،

چه نداشته باشد، مردم باید امر به معروف و نهی از منکر کنند،

البته با رعایت شرایط و ضوابط شرعی.

فالجمله همشون بر یک نظر هستند

این نظر حضرت آیت الله صافی هم از کتاب جامع الاحکامشون جلد دو، صفحه ۸۳، سوال ۱۴۶۹.

پس هیچ چیزی عزیزان مجوز نمیشه که اگر یه ماموری، مسئولی، جایی کوتاهی کرد،

بگیم ما خودمون پس میریم فلانی رو میکشیم! پس ما خودمون میریم دستگیر میکنیم!

خودمون میریم ...،

نخیر، باید مطالبه از مسئولین کرد،

به مافوقشون گزارش داد و در واقع اونها رو هم امر کرد به امر به معروف و نهی از منکر.

جلسه پنجم

عزیزان وارد بخش دوم از سیزده بخش استفتائات میشیم.

عنوان این بخش هست: "تعاریف و مبانی"

اولین سوالی که در این بخش داریم،

یعنی میشه سوال چهارم این مجموعه ی آموزشی مون،

این است که آقا ما از مراجع تقلید پرسیدیم:

میشه یه کسی امر به معروف و نهی از منکر نکنه، چون بلد نیست؟

سوال، سوال نابخردانه ای است ولی باور بفرمایید، همینو خیلی ها پرسیدن که

آقا ما امر به معروف بلد نیستیم، خب انجام نمیدیم، اشکال داره؟

مثل اینکه به یکی بگی چرا نماز نمی خونى؟

بگه چون من بلد نیستم نماز بخونم، نمی خونم.

فکر می کنه آزش می پذیرن؟ نخیر! باید بری یاد بگیری.

سوال اینه:

آیا بر کسی که از احکام شرعی و روش امر به معروف آگاهی نداره،

امر به معروف و نهی از منکر واجب؟

همشون بلا استثنا فرمودند که:

باید شرایط و مسائل امر به معروف و نهی از منکر رو یاد بگیره تا دچار اشتباه نشه.

*** حضرت آیت الله علوی گرگانی، حضرت آیت الله خامنه ای، حضرت آیت الله مکارم شیرازی،**

حضرت آیت الله شبیری زنجانی

*** البته حضرت آیت الله شبیری زنجانی یک قیدی زدن، فرمودن:**

خب اونجاهایی که دقیقاً نمی دونه وظیفه اش چیه، جانب احتیاط رو پیش بگیره؛

یعنی اونچه که مطمئن هست که قدر متیقن حکم شرعی هست رو حتماً انجام بده.

مثلاً شما به جا نمیدونی که الان اینجا تذکر جایزه یا واجب؟ مستحبه یا واجب؟

احتیاط این میشه که واجب فرض کنی و تذکر و بدی، درست شد؟

و عرضم به خدمت شما باز از حضرت مکارم شیرازی، حضرت آیت الله شبیری زنجانی، سایر

بزرگان، حضرت آیت فاضل لنکرانی، همشون می فرمایند که مُتَّفِقُ الْقَوْلِ بِرِیکِ نَظَرِنَ،

اینکه کسی بلد نیست ، مجوز شرعی ترک نمیشه!

شب اول قبر ازت نمی پذیرن!

برو بشین کامل بخون،

گوش بده این مجموعه های آموزشی ما رو،

احکام مراجع تقلید رو،

همین کتاب استفتائاتو، یاد بگیریم روش های درست امر به معروفو و انجام بدیم.

یه خورده سخته دیگه!

بله بالاخره هر واجبی که سختتر باشه، مُزد و اجرشم بیشتره.

نتیجه ی اصلاحیش تو جامعه هم بیشتره.

بلد نیستم، نمی دانم راحتی جانم، این قبول نیستش.

حالا سَنداشم بخواین، همه رو نمی خونم.

***امام خمینی در تحریر الوسیله جلد ۱ مساله ۸،**

***حضرت آقای سیستانی منهاج الصالحین جلد ۱ مساله ۱۲۷۱،**

***حضرت آیت الله بهجت توضیح المسائل مساله ۱۶۰۸،**

***حضرت آقای مکارم استفتائات جلد ۲ سوال ۱۳۸۳،**

اینا پوستِ ما کنده شده تا این استفتائاتو تونستیم از اینور اونور جمع آوری کنیم!

خواهش می‌کنم اینا رو جدی بگیرید،

عزیزان من برید یاد بگیرید امر به معروف و به دیگران یاد بدید،

و سایر بزرگواران هم استفتائاتی که از دفاترشون داشتیم

پس به بهانه ی "بلد نبودن"، قابل تعطیل نیست امر به معروف و نهی از منکر.

جلسه ششم

دومین سوال از بخش دوم (تعاریف و مبانی) که در واقع میشه سوال پنجم این دوره آموزشی:

آیا تبلیغ و ترویج امر به معروف و نهی از منکر هم واجبه؟

حالا خود امر به معروف واجبه، خود نهی از منکر انجامش واجبه.

آیا احیا و تبلیغ و ترویج این دو فریضه ی فراموش شده هم واجبه؟

پاسخ این است که: بله.

*** حضرت آیت الله العظمی خامنه ای میفرمایند که:**

بسمه تعالی، سلام علیکم و رحمه الله،

همانطور که امر به معروف و نهی از منکر با وجود چهار شرط و سه مرحله، واجبه،

تبلیغ و ترویج این فریضه ی مهم اساسی و حیاتی هم برا کسانی که بلد نیستن یا فراموش کردن،

واجبه که بهشون یاد بدید.

*** حضرت آیت الله مکارم می فرمایند:**

" اگر به عنوان یک واجب، ترک شده باشه، باید تبلیغ و ترویج بشود "، یعنی واجبه!

الان به عنوان یه واجب متروکه در جامعه ما دیگه، فراموش شده! لذا واجب هست،

احیا و ترویجش هم واجب هست.

* حضرت آیت الله العظمی فاضل لنکرانی می فرمایند که:

"بله، تبلیغ و ترویج امر به معروف به مصداق حکم امر به معروف قرار می گیرد دیگه"،

یعنی شما چه طور مردمو امر می کنی به نماز، اگه یادشون بره نمازو،

حالا امر به معروف یادشون رفته، باید مردمو امر کنی به امر به معروف، امر کنی به نهی از منکر.

یعنی خود این "امر به معروف و نهی از منکر" مصداق امر و نهی قرار می گیره.

نهیشتون کنی از سکوت!

نهیشتون کنی از بی تفاوتی!

بگی روش هاشو بلد نیستی، بیا من یادتون میدم.

احکامشو بلد نیستی، بیا اینجا بخون یاد بگیر، درست شد؟

می فرمایند که در چنین صورتی تبلیغ و ترویج آن واجب می شود، حضرت آقای فاضل.

* حضرت آقای شبیری زنجانی می فرمایند:

" احیای این فریضه الهی فرض است.

باید تارک این فریضه را امر به معروف و نهی از منکر کنید،

چنانچه اگر حکم این فریضه یا شرایطش را هم نمی داند، ارشاد وی لازم است."

• ببینید، میگه اگه میدونه و ترک کرده، امر و نهی اش کنید،

• اگر نمیدونه، حواسش نیست، غافل شده، ارشادش واجبه.

*** حضرت آیت الله موحدی نجفی همین طور، از مراجع بزرگوار فغان، ایشونم می فرماید:**

اگر شرایط فراهم باشد واجب است.

*** حضرت آیت الله عظمی نوری همدانی همچنین و سایر مراجع بزرگوار بالاتفاق فرمودند که:**

واجب است امر به معروف و نهی از منکر را به دیگران بیاموزید

و از شون بخواید که همه شون انجام بدن ان شاءالله.

این مطالب رو خواهش میکنم به کسانی که دور و برتون هستن نماز خوننا،

ولی حیفه کافر از دنیا برن، اینا حیفه برن جهنم،

خیلی نماز خوننا میرن جهنم، خیلی نماز خوننا کافر از دنیا میرن،

مراجع فرمودند:

" تارک امر معروف کتارک الصلاة " کافر از دنیا میره، حالا کافر هم مراتب داره،

این مطالب رو به اون نماز خونای دور و بریتون، محجبه های دور و بریتون،

اینایی که دوستشون دارید بهشون بگید که بیان تو وادی امر به معروف و نهی از منکر ان شاءالله.

جلسه هفتم

در بخش دوم هستیم، تعریف و مبانی، سومین سوال که میشه در واقع ششمین استفتاء

تعریف امر، نهی، معروف و منکر دقیقا در اسلام چیست؟

ملاک معروف و منکر چیه؟

امر و نهی یعنی چی؟

و در جمع بندی "امر به معروف و نهی از منکر" تعریف دقیقش چه هست؟

خب این سوالو از مراجع بزرگوار پرسیدیم،

* حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی، حضرت آیه الله العظمی تبریزی،

حضرت آیه الله العظمی روحانی، عرضم به خدمت شما که حضرت آیه الله العظمی بهجت و

حضرت آیه الله العظمی محمد حسین نجفی،

مُتَّفِقُ الْقَوْلِ بر این هستن که

امر: واداشتن دیگران به انجام آنچه که شارع پسندیده میدارد؛

نهی: بازداشتن دیگران از هر عملی که مبعوض شارع هست

و در واقع منع کردن اونها، بازداشتن اونها.

ببینید به نکته ی ظریف اینجا هست من لازمه عرض کنم، سروران، عزیزان،

"نهی" به معنی جلوگیری فقط نیست! نهی یک چیزی بیش از جلوگیری هست،

"نهی" یعنی منع کردن، بازداشتن، نه فقط جلوگیری کردن!

هر چند خیلی جاها همون جلوگیری برا نهی کافیه،

اما زمینه ی گناه رو از بین ببریم و جلوی گناه رو بگیریم این کافی نیست!

باید طرف رو متوجه این کنیم که آقا این کار تو مخالف دارد

و مخالفش ما مردم هستیم، ما خلق الله هستیم.

ببینید به وقت هست مثال بزخم تفاوت نهی و جلوگیری، تفاوت بازداشتن و جلوگیری،

چون مراجع میفرمایند:

"وادار کردن دیگران"، "بازداشتن دیگران"، "منع دیگران"، این خیلی مهمه،

یه کسی ماه مبارک رمضان رو میدونید خیلی خُرمَتَشو نگه نمیداره،

الان شما یه جلسه ای، مهمانی ای، جلسه اداری، کاری دارید،

یه پارچ آبم با یه لیوان رو میزه، شما ۵، ۶ نفر نشستید جلسه دارید صحبت میکنید

و هیچ کدوم هم دست به این پارچ آب و لیوان نمیزنید، روزه هستید

یا اگر کسی بین شما هست که به هر دلیلی شرعاً معذوره، روزه نیست،

اونم قُبْح شکنی نمیکنه، تَجَرّی به مولا نمیکنه، دست به این آب و لیوان و اینها نمیره؛

اما میدونید فلانی تو راهه الان میرسه، این یه مقدار آدمیست که در سابقه اش خلاصه داشتیم که

این الان بیاد بشینه عین خیالش نیست که حرمت داره ماه خدا،

دست میبره این پارچ و لیوانو ور میداره مثلاً میخوره، درست شد؟ آب میخوره!

خب، حالا میدونیم که این آدم داره میاد، چیکار کنیم؟؟

یه راه این هست که آقا ما این پارچ و لیوانو برداریم قایم کنیم

که این آدم اومد جلوگیری از معصیت شده باشه، اسباب گناهو از بین برده باشیم، زمینشو،

خب اینم یه کار خوبیه، عیب نداره ولی این "نهی" نیست!

ببینید "نهی" یعنی یه کسی میخواد کاری رو انجام بده بگی نکن!

این آدم متوجه نمیشود که شما مخالف معصیت هستید،

حالا نمیگیم حتما در این مصداق هم ...، دیگه در مثال مناقشه نیست،

پس لیوانو پارچو بذاریم باشه، اومد دست بزنه بزنیم رو دستش بگیم دست نزن!!!؟؟

نه، ولی با این مثال میخوام متوجه کنم سروران خودم رو که:

"نهی" یعنی "جلوگیری کردن به اضافه ی القای منظور"

که آقا اینکارو نکن، اینکارو انجام نده، اینکار بده،

معصیت کار باید بفهمه که عمل خلافش مخالف داره.

تارک معروف باید بفهمه که این معروفش دعوت کننده و وادار کننده داره.

یه مثال ریز دیگه بز نم دیگه هر کی فهمید بَسِشه،

شما میرید یک مغازه ای کالایی ایرانی داره، کالای خارجیہ مشابہشم داره،

یه وقت هست شما میرید اون کالای ایرانی رو ور میدارید، میرید پولشم میدید،

حساب میکنید میخرید، میبیرید خونتون، حمایت کردید از تولید ملی، از کارگر ایرانی، کار خوبیہ.

اما یه وقت هست میگید علاوه بر این حمایتہ میخوام بفهمونم به این فروشندہ که

آقا بین ما کالای ایرانی رو میخوایم و میخریم و حمایت میکنیم،

کالا خارجیہ رو ور میدارید میرید دم پیشخون مغازه دار، آقا سلام علیکم،

این خارجیہ ایرانیشو ندارید؟

من از همین جنس ایرانیشو میخوام، مشابہ داخلیشو ندارید؟

طرف میگه چرا آقا همون کنارش هست برید وردارید مثلاً،

شما میرید اونو ور میداری و تشکر میکنی، ایرانیه رو میخری، پولشو میدی، میای بیرون.

این فرقی با اولی چیه؟

همین، فرق "نهی" است با "جلوگیری"، "بازداشتن" است با "جلوگیری".

پس ما لزوماً همیشه نباید جلوگیری از منکر کنیم، این خیلی وقتا کافی نیست، هر چند کار خوبیه!

ما باید به او بفهمانیم که این کار تو غلط است و ما مخالف این هستیم.

اگر یه جایی دیدیم از باب مفسده و خطر و ضرر این تکلیف ساقط میشه،

خب اَقْلًا بجای "نهی"، "جلوگیری" و از بین بردن زمینه گناه" رو لا اقل انجام بدیم،

علی ایحال، نمیخواستیم اینقد وارد بشم اما دیدم موضوع مهمیست.

"امر" و "نهی" یعنی "واداشتن" و "بازداشتن" دیگران.

خب ملاک معروف و منکر چیست؟

ملاک معروف و منکر میفرمایند:

مراد از معروف همان احکام واجبات شرعیه و منکر مَحْرَمَاتِ الهی است

یعنی "الْمَعْرُوفُ مَا أَمَرْتُمْ بِهِ يَا أَهْلَ الْبَيْتِ رَسُولَ اللَّهِ وَالْمُنْكَرُ مَا نَهَيْتُمْ عَنْهُ"،

هر چی اهل بیت بهش امر کردن میشه معروفات،

معروفات یعنی چی؟

واجبات و البته امر به مستحبات هم مستحب؛

منکرات:

یعنی محرمات، المنکر ما نهیتم عنه، هر چی که اسلام اونو انکار کرده،

هر دو اسم مفعولن دیگه،

معروف: اسم مفعول عَرَفَ،

منکر: اسم مفعول از نَكَرَ،

اون به معنی به رسمیت شناخته شده، جایگاه داده شده، شناخته شده،

این به معنی انکار شده، دور داشته شده.

لذا منکر هم محرمات هست،

هر چند نهی از مکروهات هم باز از باب دیگری مستحب هست.

* حضرت آیت الله بهجت هم در کتاب استفتائاتشون سوال ۳۸۳۷ میفرمایند:

حد وجوب امر به معروف و نهی از منکر همون واجبات و محرماته،

یعنی به امر به واجبات واجب، نهی از محرمات واجب،

حد وجوبش همین امر به واجبات و نهی از محرماته؛

عرض به خدمت شما که حالا در ادامه خواهیم پرداخت به اینکه

امر به معروف و نهی از منکر عقلی ست یا نقلی ست؟ وجوبش کفائست یا عینی ست؟

اینا رو شاید به مقدار بهش پردازیم، واجب فوریت، مَوْسَع است یا مضیق؟

اینو جمع بندی کنیم پس:

امر و نهی، وادار کردن و بازداشتن،

امر به واجبات، واجب؛ نهی از حرام هم واجب.

امر به مستحبات، مستحب؛ نهی از مکروه هم مستحب،

بالاتفاق نظر مراجع.

استفتاء شماره ی هفت:

"وجوب فوری امر به معروف ونهی از منکر"

سوالی که از مراجع معظم تقلید پرسیده شده این است که

آقا امر به معروف و نهی از منکر واجب مُضَيِّقَه؟ مُوسَّعَه؟ فوریه؟ چیه بالاخره؟

یعنی مثل نماز ظهر وعصر مثلاً فرض کن ما تا دو ساعت دیگه هم میتونیم بخونیم؟

یا مثلاً نه مثل بعضی واجبات هست که خیلی سریع باید انجام بشه،

بعضی واجبات اصلاً محدودیت زمانی نداره، تا هر وقت که حالا شد، هر موقع تونستی انجام بده،

اینو تکلیفشو روشن بفرمایید برای ما.

و مراجع معظم نظراتشون چون یه مقدار کلمات اختلاف داره من دقیق میخونم که مطلع بشید.

*** حضرت آیت الله العظمی هاشمی شاهرودی فرمودند:**

امر به معروف ونهی از منکر واجب مُوسَّع است به شرطی که در اثر تاخیر تذکر بی اثر نشه،

همچنین در زمان تاخیر، شخص، ترک معروف یا انجام حرام نداشته باشه.

اگر اینطوره تا قبل از ارتکاب بعدی حرام باید این دو فریضه رو انجام داد.

در استفتائی که از دفترشون شده، ایشون میگن

اصل بر وجوب موسعه ولی اگر میدونید که این زمان بهش بدید خلاصه مفسده ی دیگه ای داره،

مرتکب میشه دوباره، اینا همون موقع باید تذکر بدی.

*** حضرت آیت الله العظمی محقق کابلی میفرمایند:**

بعضی موارد موسعه، بعضی موارد مضیق هست.

*** حضرت آیت الله نوری همدانی همین نظرو دارن.**

*** حضرت آیت الله شبیری زنجانی میفرمایند:**

تأخیر در تذکر جایز نیست اگر باعث عدم تأثیر یا وقوع معصیت بشه تأخیر جایز نیست،

فوراً باید انجام بشه

*** حضرت آیت الله العظمی موحدی نجفی میفرمایند:**

امر به معروف و نهی از منکر واجب فوریست.

*** حضرت آیت الله العظمی خامنه ای میفرمایند که:**

اگر تأخیر در تذکر باعث تکرار یا ادامه ی گناه نشود تأخیر اشکالی ندارد، اما اگه میدونی نه،

تأخیر در تذکر باعث میشه دوباره گناهشو انجام بده یا همون گناه رو داره ادامه میده،

حق تأخیر تذکر نداری، در این صورت واجب فوری میباشد امر به معروف.

پس ببینید اکثراً همین نظرو دارن.

*** حضرت آیت الله العظمی علوی گرگانی ایشان میفرمایند:**

اصلاً واجب مضیق است، به این معنی که نباید آنقدر به تأخیر بیافتد که ارزش تذکر از بین بره.

نباید بزایم لُوس بشه، سریع باید تذکر بدی.

*** حضرت آیت الله العظمی فاضل لنکرانی باز میفرمایند که:**

موارد مختلف است و در برخی موارد مضیق بعضی جاها موسعه،

اگر تأخیر باعث گناه میشه باز وجوب فوریه، باید تذکر بدی.

*** حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی میفرمایند:**

آقا نه موسع است، نه مضیق است، بلکه واجب فوریه است.

ببینید همون روایت امام حسین (ع) به یاد ما میاد که فرمودند:

لَا يَحِلُّ لِعَيْنٍ مُؤْمِنَةٍ تَرَى اللَّهَ يُعْصِي، فَتَطْرَفَ حَتَّى تُغَيِّرَهُ

اینو گفتیم تو بحث روایات:

مؤمن نیستید مگه اینکه گناه دیدید قبل از پلک زدن اون گناهو محو کنید

و این در وصف مؤمن است دیگه،

یعنی کسی که لم يَتَّصِفْ به این صفت، این آدم دیگه "لیس بمؤمن".

*** حضرت آیت الله العظمی دوزدوزانی میفرمایند:**

که اگر مصلحت طوری باشه که با تأخیر امر ودنهی انجام بدید بهتره، عیب نداره تأخیر کنید،

در غیر این صورت باید سریع تذکر داد.

***باز حضرت آیت الله العظمی سیستانی میفرمایند که:**

اگر تأخیر انداختن تأثیر بیشتری داشته باشد به تأخیر بیاندازند اشکال ندارد.

سایر مراجع و همین بزرگواران باز در سوال مشابهی کاملتر فرمودند،

مثلاً همین سوال به شکل دیگری باز از دفتر

***آیت الله علوی گرگانی پرسیده شده که:**

حالا آقا که یخورده صبر کنیم، تذکر و دیرتر بدیم، خطرش کم میشه، اثر حرف بیشتر میشه،

چیکار کنیم؟

فرمودن اگر صبر کردن و انتظار فرصتِ بهتر میتونه تأثیر زیادتری کنه یا خطرو کم کنه عیب نداره،

به شرطی که فرد از دسترس شما خارج نشه

یعنی دیگه از دست نره که بعد بگی خب حالا ما صبر کردیم بعداً تذکر بدیم اثرش بیشتر بشه،

رفت دیگه مثلاً! نه اینطور نمیشه! اگه اینطوری، میره، باید فوراً این واجب الهی انجام بگیره.

من جمع بندی کنم حالا اینو همشو نمیخواه بخونیم،

مراجع معظم همشون متفق القول بر این نظرن با اینکه کلمات اختلاف داره،

امر به معروف و نهی از منکر واجب فوریست،

یعنی به این معنی که سریع باید انجام بشه،

زود باید تذکر بدی وقتی دیدی این منکر، منکر است،

احتمال اثر هم که هست، قطع نشده گناه، خیلی هم خطر نداره،

چهار شرط وجوب برقراره، سریع باید تذکر داد.

مگر اینکه ببینیم با تأخیر در تذکر ما اولاً تأخیر مفسده ی دیگه نداشته باشه،

با تأخیر در تذکر ما خطر تذکر کم میشه، یا اثرش بیشتر میشه.

مثل اینکه یه کسی مَسته،

بعد حالا میبینی که الآن در حالت مستی شما بهش بگی آقا چرا شراب خوردی؟

نکن اینکارو، فلان... خب نمیفهمه اصلاً که!

شاید بزنه بُکُشْتَم!

میگه اینجا یه ربع، نمیدونم چقد طول میکشه، مثلاً نیم ساعت، چهار ساعت، یخورده صبر کن،

مستیش پرید اون موقع باهاش صحبت کن،

خب هم اثر حرف بیشتره، هم خطرش دیگه کمتره؛

اما همین جا میگه اگر مَحذُور دیگری در میان است همین الان اقدام کن.

مثلاً این آقای مست، چاقو هم دستشه میخواد چهار نفرم بُکُشه،

شما بگی که خب حالا الان که همیشه باهاش صحبت کرد، بذار حالا اثر مستیش پرید،

چهار ساعت، سه ساعت دیگه اون موقع باهاش صحبت میکنیم،

خب این چهار نفرم میکشه که تا اون موقع!

اینجا باید همون موقع یه جور جلوشو گرفت و مانع شد.

پس اصل بر وجوب فوریت مگر اینکه

بدونیم تأثیرش با تذکرِ مُؤَخَّرِ بیشتر میشه، خطرش کمتر میشه،

به شرطی که مشکل بزرگتری پیش نیاید.

جلسه نهم

استفتاء شماره هشت:

آقا امر به معروف و نهی از منکر و اگه به عده انجام دادن، به کسی تذکر داد،

دیگه تکلیف از ما ساقطه؟

واجب کفائیه یا واجب عینیه؟

فرمودند مراجع معظم که تذکر دیگران رافع تکلیف شما نیست!

مادامیکه گناه برقراره همه باید تذکر بدن.

***ببینید حضرت آیت الله هاشمی شاهرودی می فرمایند:**

تا زمانی که افرادی امر به معروف و نهی از منکر میکنند به قدر کافی نباشن،

بر سایرین لازم است، واجب است به این دو واجب اقدام کنند.

***حضرت آیت الله نوری همدانی می فرمایند:**

بنا بر اظهر وجوب امر به معروف و نهی از منکر کفائست

اما اگر عده ای در حد کفایت قیام کردند از بقیه تکلیف برداشته میشود.

یعنی به موقع هست ده نفر گفتن ولی کافی نبوده، هنوز گناه هست،

هزار نفر گفتن، پنج نفر گفتن، پونصد نفر گفتن، ولی هنوز گناهه هست،

نمیشه بگی چون اینا گفتن من دیگه تکلیف ندارم!

نخیر، همه باید بکن، انقدر باید گفت تا وَقَالُوا لَهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةً، جنگ جنگ تا پیروزی.

مراجع می فرماین انقدر باید بگی تا به حد من به الکفایه برسه، تعداد کافی برسه،

تعداد کافی تذکر دهنده یعنی چی؟

یعنی اونقدی که دیگه دست از گناه برداره طرف، درست شد؟

*** حضرت آیت الله محقق کابلی همین طور، حضرت آیت الله العظمی خامنه ای، بله ایشون همین**

طور می فرمایند که:

هر جا شرایط وجوب باشه و منکر برقرار باشه، باید تذکر داد.

*** حضرت آیت الله شبیری زنجانی می فرمایند که:**

اگر عده ای به اندازه ی نیاز اقدام کردن

(به اندازه ی نیاز یعنی چی؟)

یعنی به اندازه ی اقامه ی معروف ترک شده، ازاله ی منکر انجام شده)
اگر این تعداد اقدام کردن، خوب طبعاً دیگه تکلیف از دیگران ساقط میشه،
اگر به مقدار کفایت اقدام نشده باشه بر همه لازم است تذکر بدن.

*** حضرت آیت الله علوی گرگانی، حضرت آیت الله مکارم شیرازی، حضرت آیت الله دوزدوزانی،**

همین طور حضرت آیت الله بطحائی گلپایگانی نکته ی ظریفی فرمودن که:

در پاسخ به این سوال باید این طور گفت که معنی امر به معروف و نهی از منکر چیست

به معنیش توجه بشه، هم می تواند کفایی باشد، هم می تواند عینی باشد،

به این معنی که آنجایی که دیگران اقدام کردن به قدر کافی بر شما لازم نیست،

اما اگر اقدام کردند و کافی نبود و فردِ ناظرِ به گناه ساکت بود، این آدم معصیت کار است.

درست شد؟

*** حضرت آیت الله العظمی جناتی می فرمایند:**

واجب کفائست به این معنی که در صورتی که برخی مکلفین قیام به آن می کنند

از دیگران ساقط است، به تعداد کافی، اگر در اقامه ی معروف و جلوگیری از منکر

موقوف بر اجتماع جمع بیشتری از مکلفین باشد، واجب است همه شان اجتماع کنند.

بله، پس حواسمون باشه حالا اینکه وجوب کفائست یا وجوب عینیت یه بحثه مفصله،

هم قائلین به وجوب کفایی، هم قائلین به وجوب عینی،

میگن تا وقتی گناه هست همه باید تذکر بدن.

هم قائلین به وجوب کفایی، هم قائلین به وجوب عینی میگن

وقتی گناه از بین رفت دیگه نمی خواد تذکر بدی.

پس چه عینی بدانیم، چه کفایی، باید تا گناه برقرار هست همه تذکر بدیم

و مراجع معظم از جمله حضرت آیت الله سیستانی، حضرت آیت الله هاشمی شاهرودی،

بزرگواران تصریح دارن در کتبشون و توضیح مسائلشون و امثال ذلک که

آقا ولو یقین داری که تاثیر نمی کنه ولی می بینی یه عده دارن میگن کافی نیست،

شما باید ناراحتی و انزجارتو ابراز کنی ولو یقین داشته باشی که هیچ تاثیری هم نخواهد داشت

و ابراز ناراحتی حضرت آقای سیستانی می فرماین حتی واجب عینیست،

اخم کردن، ابراز ناراحتی کردن از معصیت واجب عینیست،

توضیح المسائل جامع شون جلد ۳ مسأله ۲۶۸۵.

جلسه ی دهم

وارد بخش سه شدیم:

شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر

اولین سوال این بخش که میشه استفتاء شماره ی ۹:

شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر چیست؟

این رو اکثر بزرگواران در رساله ی توضیح المسائلشون آوردند.

* حضرت آیت الله عظمی وحید خراسانی در منهاجشون، جلد ۲، مسئله ۱۲۷۱؛

* حضرت آیت الله صادق روحانی در کتاب استفتائاتشون، سوال ۱۴۴۴؛

* حضرت آیت الله بهجت در مسئله ۱۶۰۸ رساله و کتاب استفتائاتشون سوال ۳۸۳۶؛

عرضم به خدمت شما که

* در کتاب الصراط، از حضرت آیت الله هاشمی شاهرودی، سوال ۸۵۳، جلد ۱؛

* حضرت آیت الله محمد حسین نجفی کتاب قوانین الشریعه فی فقه الجعفریه،

جلد ۱ صفحه ی ۵۲۸ و ۵۲۹.

همه ی مراجع معظم، چهار شرط وجوب امر به معروف فرمودن،

اینا رو گفتیم من دیگه خیلی توضیح نمیدم:

۱) مطمئن باشی عمل معصیت است (علم به معروف و منکر)

۲) احتمال بدی حرفت اثر داره (که همه جا احتمال هست برای تاثیر کلام)

۳) استمرار گناه، قطع نشدن گناه، عدم یقین به قطع گناه، یعنی تا وقتی گناه ادامه داره باید تذکر بدی، قطع شد، میتونی نگی.

و شرط ۴) نداشتن مفسده و خطر اهم که این هم حالا جای بحث داره

و به موقع خودش خواهیم پرداخت.

فقط نکته ای که اینجا لازم هست من عرض کنم عزیزان،

برخی از مراجع ، دو سه نفر از بزرگواران، اینجایی که اسم بردن شرایط و جوب رو،

یه **شرط پنجمی** هم اضافه فرمودن، اونم این است که فرمودن:

۵) معذور بودن یا نبودن گناهکارو باید ملاحظه کنید.

معذور نباشد شخص معصیت کار، یعنی چی؟

میگن آقا اگه عقلاً و شرعاً، شخص عذری داره بر انجام اینکار، اینکار دیگه از نظر شرع چیه؟

حرام نیست، برای اون شخص حرام نیست دیگه، مرخصی داره،

خب اون دیگه نهی از منکر اصلاً موضوعیت نداره اونجا! امر به معروف دیگه موضوعیت نداره!

مثالش چیه؟

مثالش کسیه که در ماه مبارک رمضان مسافر است، قصد ده روز هم نداره، یا بیمار است، معذور است شرعاً، حالا یواشکی هم داره یه گوشه ای روزه خوری میکنه فرض بفرمایید،

یا برخی مسائل دیگه که حالا اینجا از بیانش معذوریم،

این آدم علنی روزه خوری نمیکنه،

شرع هم بهش اجازه داده که آقا شما سه روز اومدی مسافرت، روزه نگیر،

خب این آدم دیگه نهی از منکر داره؟

باید بریم بهش بگیم براچی یواشکی داری روزه خوری میکنی؟ نه، این معذوره.

و یک شرطی رو هم بعضی کم نوشتند!

پس چهار شرط وجوب، بعضی ها شرط پنجم اضافه کردند،

بعضی ها شرط "استمرار گناه" رو نوشتن!

*** یعنی گفتن همون سه شرط است:**

احتمال تاثیر،

علم به معروف و منکر،

نداشتن مفسده و خطر.

*** چرا بعضی از مراجع شرط استمرار گناه یا عدم یقین به قطع گناهو نوشتن؟**

چون میگن که خب آقا وقتی گناهو میبینی، علم به معروف و منکر داری، یعنی چی؟

یعنی گناه ساری و جاریه دیگه، دیگه گفتن نداره!

پس ببینید همه ی مراجع بزرگوار بر همون چهار شرط متفق القول اند،

*** اونی که معذور بودنم شرط فرموده، ذیل همون شرط اول علم به معروف و منکره.**

حالا ایشون بُلدش کرده، در واقع مهم تر، مبتلا بهش دونسته، به عنوان یه شرط جداگانه نوشته.

طرف وقتی عملش معصیت نیست، روزه خوریش معصیت نیست، دیگه علم به منکر نداریم ما،

درست شد؟

این ذیل همون شرط اول است، معذور بودن یا نبودن.

باز اون بحثی که شرط سوم رو به رسمیت نمیشناسن، میگن آقا استمرار گناه،

اونم باز ذیل شرط اول هست، تو دل همون هست.

بعضی ها اون رو بُلد کردن، جدا به عنوان "استمرار گناه" نوشتن،

که آقا تا گناه هست، همه باید تذکر بدن.

خب بله دیگه وقتی علم به معروف و منکر پیدا کردی،

یعنی اینکه دیدی دیگه، آن چیز که عیان است چه حاجت به بیان است؟

پس بالاتفاق همه بر همون چهار شرط وجوب هستند

و هر جایی که این چهار شرط توام با هم بر قرار باشد، اینم ما استفتا داریم،

هر چهار تاش برقرار باشه، تذکر همیشه واجب.

اکثر جاها هم این چهار تا برقرار است.

علم به معروف و منکر یعنی مطمئن باشی اون عمل گناهه.

احتمال تاثیر بدی ولو تاثیر خفیف، در آینده و امثالش که بهش میرسیم.

خیلی خطر و ضرر نداشته باشه و گناه قطع نشده باشه.

جلسه یازدهم

استفتاء دهم:

بعضی گفته‌اند که آقا از خودشون یه شرطایی میشه اضافه کنن؟

میتونیم از خودمون یه شرطایی به شرایط و جوهر امر به معروف اضافه کنیم؟

مثلاً بگیم کوچکتر به بزرگتر تذکر بده حرومه!

به جنس مخالف و نامحرم تذکر بدی حرومه!

یعنی "جنسیت" رو شرط بدونیم!

سن و سال رو شرط بدونیم!

عامل بودن به معروفو شرط بدونیم!

که حتماً اول خودمون عمل کرده باشیم تا بگیم.

نخیر! اینا بدعته!

مراجع معظم اجازه نمیدن کسی از خودش به اون چهار شرطی که شارع فرموده،

شرط اضافه کنه.

* حضرت آیت الله العظمی سید محمدرضا گلپایگانی، ایشان در کتاب مجمع المسائلشون

صفحه ۵۱۸ فرمودند که:

شرایط امر به معروف و نهی از منکر به عنوان یک مسئله‌ی شرعی باید از شارع اخذ بشه

الکی که همیشه که! مرجع تقلید رو هوا حرف نمیزنه،

بر اساس استحسان یه سری حرف میزنن، هر چیزی که حسن می پندارن، اونو شرط وجوبش
میکنن!

آقا چون بهتره بزرگتر به کوچتر تذکر بده پس حرومه کوچتر به بزرگتر!

شرطه که سنت بیشتر باشه!

بیخود این حرفا رو از خودشون در میارن!

مراجع بر اساس ادله ی اربعه، فقه بلدن، اصول بلدن، چطوری احکام رواستنباط کنن؟

روایات، آیات، عقل، اجماع، اینا رو میان بررسی می کنن.

*** آیت الله سید محمدرضا گلپایگانی می فرمایند که:**

ما نمی تونیم بر اساس استحسان و امثال اینها چیزی بر اون بیافزاییم!

لذا ببینید مراجع میگن حتی این **بدعته!**

سوال کردیم آقا بجز چهار شرط وجوب اگر شخصی، غیر از مرجع تقلید، به اینا شرط اضافه کنه،

مثل جنسیت، سن و سال، عامل و عادل بودن، اینا ...، آیا این بدعته در دین نیست؟ حرام نیست؟

*** حضرت آیت الله مکارم شیرازی می فرمایند:**

شرایط وجوب امر به معروف همونیه که در رساله ها اومده.

اضافه کردن شرایط دیگر به عنوان شرعی (حرف شرع باشه) اینا جایز نیست.

*** حضرت آیت الله خامنه‌ای می فرمایند:**

اگر اضافه کردن این حرفا به عنوان حکم خدا باشه حرومه، جایز نیست.

*** حضرت آیت الله موحدی نجفی می فرمایند:**

اتحاد در جنسیت، هم جنس بودن، نوعیت، اینا از شرایط امر به معروف و نهی از منکر نیست

و اینها رو اگر جزء دین کسی معرفی کنه بدعته!

*** و حضرت آیت الله العظمی فاضل لنکرانی هم همین نظر رو دارن و سایر مراجعی که از شون**

استفتاء به عمل اومده.

پس لطف کنن آقایون از خودشون حرف نزنن،

که قیاس کنن اینو با اون!

نمی دونم اجتهاد کنن از خودشون!

نخیر، مجتهد نیستی!

مجتهدم هستی، احترامتون سر جاش، برا خودتون مجتهدین!

مراجع تقلید همون چهار شرط و جواب رو فرمودن.

جلسه دوازدهم

سوال یازدهم، استفتاء یازدهم، وارد چهار شرط وجوب امر به معروف شدیم،

درباره ی شرط اول که علم به معروف و منکر است، سوال کردیم از مراجع معظم تقلید:

آیا منظور از علم به معروف و منکر این است که همه ی معروف ها و منکرها را لیست داشته باشیم؟

علم به همشون؟ اطلاع از همشون داشته باشیم؟ فهرست خوبی ها، فهرست بدی ها.

علم به معروف و منکر یعنی کسی که چنین احاطه ای به همه ی خوبی ها و بدی ها داره؟

همشو می شناسه امر به معروف و نهی از منکر کنه؟

یا نه، همین که می دونیم اون یه مصداق خاص، منکره! اون یه مصداق خاص معروفه و ترک شده،

همین کافیت برای وجوب تذکر؛

و سوال این طور هست:

در امر به معروف و نهی از منکر، منظور از شرط وجوب علم به معروف و منکر این است که

همه ی معروف ها و منکرها را با لیست باید ابتدا بشناسیم؟

یا صرف اینکه بدانیم آن مصداق خاص انجام شده، منکر است، کفایت می کنه برای وجوب تذکر؟

* حضرت آیت الله عظمی مکارم شیرازی، حضرت آیت الله عظمی شبیری زنجانی، حضرت آیت

الله عظمی فاضل لنکرانی، حضرت آیت الله عظمی سیستانی که ایشان هم در توضیح المسائل

جامعشون، جلد ۳، مساله ۲۶۷۲، اون ۳ بزرگوار هم در استفتائاتی که انجام شده، متفق القول می

فرمایند:

شناخت تفصیلی عناوین لازم نیست.

کسی که میخواد تذکر بده همین که مطمئن باشه اون یه مورد خطاست، اون یه کار گناهه،

واجب است که تذکر بده و لازم نیست که همه ی معروف ها و منکرها رو حتما بشناسه

که مثلاً بگه فقط پس علما باید تذکر بدن!

نه، شما می دونی غیبت حرومه دیگه، خب میدونی غیبتِ حرومه!

همه ی معروف و منکرای دیگه رو نمیشناسی

ولی می دونی این عمل، علم داری که، اطمینان داری که این حرومه باید تذکر بدی.

سوال دوازدهم، استفتاء دوازدهم:

آقا اگر یه مسئله ی شرعیه باشه که مراجع اختلاف نظر دارند، اینو چطور باید تذکر بدیم؟

* ما ببینیم یک کسی مثلاً فرض بفرمایید داره سیگار میکشه،

خب برخی مراجع حرام میدانند سیگار رو، برخی مکروه میدانند مثلاً، جایز می دانند،

* یا فرض بفرمایید محاسن صورت، برخی تراشیدن ریش رو برا آقایون،

میگن همه اش رو بتراشی حرومه،

برخی مراجع میگن بخشی از ریشم بتراشی، مثلاً پرفسوری هم بذاریا ،

همین که بخشی رو بتراشی انگار کلش رو تراشیدی، حرومه، اصلاً اصل تراشیدنش حرومه،

* یا فرض بفرمایید بعضی موسیقی ها، خب برخی مراجع کلاً موسیقی رو حرام میدونن،

برخی مراجع اکثراً مثل امام و آقا و سایر بزرگواران، اینا موسیقی رو اصل بر حلیت میدونن،

میگن موسیقی کلاً حلاله بجز حالا غنا و طرب و صدای محرک زن برای مرد

و لهُو و مناسب برای مجالس معصیت.

* حالا ما داریم میبینیم یه کسی سیگار میکشه

* یا میبینیم یه کسی محاسن صورتش رو یه بخشیش رو تراشیده، بخشیش رو باقی گذاشته مثلاً،

* یا میبینیم یه کسی داره یه موسیقی ای گوش میده که بعضی مراجع حرومش میدونن

چون کلاً حروم میدونن موسیقی رو، اکثر مراجع اون موسیقی رو جایز میدونن،

***** اینجا وظیفه ی ما چیه در مسائل اختلافی؟*****

*** حضرت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی فرمودند که در کتاب استفتائاتشون و جامع الاحکام**

شون جلد دو، سوال ۱۴۷۵:

نهی او در این خصوص مورد ندارد.

ببین علم نداری به معروف و منکر!

شما مرجع او رو نمیدونی کیه، نمیشناسی که، یا حکم مرجعشو نمیدونی یا نمیدونی مُقَلِّد کیه؟

میتونی بگی که نه، خب لَعْلٌ شاید به اینکه، این آدم مقلد اون مرجعست که سیگار رو حروم

نمیدونه، درست شد؟ واجب نیست تذکر.

*** حضرت آیت الله علوی گرگانی میفرماید:**

چنانچه احتمال دهید که طبق نظر مرجع خودش داره عمل میکنه یا با نظر مشهور علما مطابقت

داره، امر به معروف لازم نیست.

*** حضرت آیت الله العظمی فاضل لنکرانی باز میفرماید:**

در مسائل اختلافی مراجع که بعضی حلال میدونن، بعضی حروم، امر به معروف موضوعیت ندارد.

*** حضرت آیت الله خامنه ای میفرمایند که:**

به هر حال اگر اجراز نشود که مرتکب فعل حرام شده امر و نهی واجب نیست.

هر جا یقین داریم عمل منکره، باید بگیم؛

شک داری، حق تذکر نداری!

چون ممکنه ایذاء هم بشه، مگر حالا ایذاء رو مرفوع کنید.

*** حضرت آیت الله شبیری زنجانی میفرمایند:**

با احتمال اینکه حرمت عمل برای دیگری مُنَجَّر نشده، وجوب این فریضه ساقط است.

یعنی یقین نداری که عملش حرومه، وجوب از شما ساقطه.

بله در بعضی از معاصی مهمه باید تذکر داد،

مثلاً اگر میخواد یه شخصی رو بکُشه که شما میدونی این آدم مُرْتَد که نیست،

این آدم واجب القتل نیست، حالا یکی داره میره بکُشه،

نمیشه بگیم خب ان شاء الله مقلد مرجعیه که گفته این آدمه باید بمیره، بکُشش مثلاً!

نه، اونجا دیگه مسائل خیلی خاص ...

*** باز حضرت آیت الله مکارم شیرازی فرمودند:**

از جمله شرایط وجوب این است که، کسی که میخواد امر و نهی کنه باید یقین داشته باشه که

طرف مقابل مشغول انجام حرام یا ترک واجبیست در غیر این صورت موضوعیت ندارد
امر به معروف و نهی از منکر.

سایر مراجع معظم هم بر همین نظر هستند.

*امام در تحریر الوسیله، القول فی شرایط و جوبهما، مسئله دو.

*منهاج الصالحین حضرت آیت الله وحید، جلد دو، مسئله ۱۲۷۱.

*همچنین آیت الله تبریزی، آیت الله سیستانی در منهاج و عرض به خدمت شما که،

*آیت الله بهجت و آیت الله نوری همدانی هم بر همین نظر هستند.

پس جایی که مطمئن نیستیم، تذکر ندیم.

حالا به نکته ی ظریفی اینجا میمونه،

اگر یک کسی اومد از ما به مسئله ی شرعیه پرسید و ما نمیدونیم مرجعش کیه،

میخوایم سریع جواب براش بدیم یا نوشته ما نمیدونیم مرجعش کیه این سوالو نوشته،

چه جواب بدیم؟

*حضرت آیت الله بهجت در کتاب استفتائاتشون سوال ۱۱۴ فرمودند:

اگر از کسی مسئله ی مورد اختلافی رو سوال کنند،

او نمیتونه نظر و فتوای خودش رو اجتهاداً یا تقلیداً بگه،

باید طبق فتوای مرجع سوال کننده بگه.

چرا؟

چون او وظیفه ی خودشو خواسته، وظیفه ی خودش چیه؟ نظر مرجع خودشه.

اگه میدونی مرجعش کیه یا میتونی میپرسی، میپرسی؛

اگر نمیدونیم، فرمودند که با حکم به احتیاط نزدیک تر بهش بگید

***این استفتاء آیت الله صادق روحانیست که در کتاب استفتائاتشون ایشون فرمودند،**

سوال ۹۱۳، می فرمایند:

اگر نمیدونی مرجعش کیه با حکم به احتیاط نزدیک تر

چون کسی که مرجع معین نکرده یا نمیدونیم مرجعش کیه یا معین نکرده، وظیفش چیه؟

به احتیاط عمل کنه.

لذا اگر کسی از ما سوال کرد که مرجع تقلید نداره، آقا در فلان موضوع وظیفه ی من چیه؟

حکمی که به احتیاط نزدیک تر هست رو باید برایش بگیم.

برگرفته از بیانات استاد علی تقوی (مدرس برجسته حوزه و دانشگاه)

کاری از مرکز تخصصی آموزش و احیای واجب فراموش شده

کانال در پیام رسان های داخلی: @aamerin_ir

سایت آمرین: www.Aamerin.ir

کانال آپارات: Aamerin

صفحه اینستاگرام: @aamerin_ir